

Ezhârü'r-ravzât fî şerhi Ravzâti'l-cennât

Hasan Kâfi Akhisârî
(ö. 1025 h. / 1616 m.)

Tahkik
Yusuf Bedir

TÜRKİYE DİYANET VAKFI YAYINLARI

Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları

Yayın No. 1324
İSAM Yayınları 258
Klasik Eserler Dizisi 59
© Her hakkı mahfuzdur.

EZHÂRÜ'r-RAVZÂT fî ŞERHİ RAVZÂTİ'l-CENNÂT

Hasan Kâfi Akhisârî

Tahkik
Yusuf Bedir

Ezhârü'r-ravzât fî şerhi Ravzâti'l-cennât
TDV İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM)
Tahkik Yayın Kurulu ilmi kontrolünde hazırlanmıştır.
İcadiye-Bağlarbaşı Cad. 38 Üsküdar/İstanbul
Tel. 0216. 474 08 50
www.isam.org.tr yayin@isam.org.tr

Editör Okan Kadir Yılmaz

İlmi kontrol Münzir Şeyhhasan, Tuncay Başoğlu (İnceleme kısmı)
İnceleme kısmı son okuma Sait Kayacı (Arapça), Mustafa Demiray (Türkçe)
Tashih (Arapça) Muhammed Yasir Şahin, Abdulnasır Hakimi, Ali Haydar Ulusoy
(Türkçe) İsa Kayaalp, İsmail Özbilgin, Rabia Aydın
Tasarım Ali Haydar Ulusoy, Hasan Hüseyin Can (Kapak),
Ramzi Haj Mustafa (Kapak Hatı)

Bu eser
TDV İslam Araştırmaları Merkezi'nin (İSAM)
İkinci Klasik Dönem Projesi
kapsamında yayımlanmıştır.

Bu kitap
İSAM Yönetim Kurulu'nun
01/06/2020 tarihli ve 2020/05 sayılı kararıyla basılmıştır.

Birinci Basım: İstanbul, Mayıs 2024 m. / 1445 h.
ISBN 978-625-428-520-2

Yayın ve Dağıtım

TDV Yayın Matbaacılık ve Tic. İşl.
Ostim OSB Mahallesi, 1256 Cadde, No. 11
Yenimahalle/Ankara
Tel. 0312. 354 91 31 Faks. 0312. 354 91 32
bilgi@tdv.com.tr
Sertifika No. 48058

Basım

Elma Basım Yayın ve İletişim Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti.
Tevfik Bey Mah. Halkalı Cad. No: 162/7 Sefaköy
34295 Küçükçekmece - İstanbul
Tel: (0212) 697 30 30
Sertifika No. 45460

Hasan Kâfi Akhisârî

Ezhârü'r-ravzât fî şerhi Ravzâti'l-cennât [أزهار الروضات في شرح روضات الجنات] / Hasan Kâfi
Akhisârî ; tahkik Yusuf Bedir. İstanbul ; Ankara : İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) ;
Türkiye Diyanet Vakfı, 2024.
70, 338 s. ; 24 cm. - (Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları ; 1324. İSAM Yayınları ; 258. Klasik
Eserler Dizisi ; 59)

Dizin ve kaynakça var.
ISBN 978-625-428-520-2

İçindekiler

Kısaltmalar 7

Takdim 9

Önsöz 11

HASAN KÂFÎ AKHİSÂRÎ ve EZHÂRÛ'r-RAVZÂT fî ŞERHİ RAVZÂTİ'l-CENNÂT ADLI ESERİ

Yusuf Bedir

I. Hasan Kâfî Akhisârî: Hayatı ve Eserleri 15

1. Hayatı 15

2. Eserleri 20

II. *Ezhârû'r-ravzât fî şerhi Ravzâti'l-cennât* 23

1. Eserin Adı 23

2. Müellife Aidiyeti 24

3. İçeriği, Kaynakları ve Önemi 26

3.1. İbn Teymiyye Etkisi 27

3.1.1. İbn Ebû'l-İz'den Yapılan Nakiller 27

3.1.2. İsbât-ı Vâcib ve Akaid İlminin Konusu ve Gayesi 37

3.1.3. İlahî Sıfatlar ve Teşbih-Ta'til Tartışması 40

3.2. Literatür İçerisindeki Yeri ve Önemi 51

4. Bir Önceki Neşri ve Yeni Bir Neşrin Gerekliliği 58

5. Yazma Nüshaları 61

Tahkikte Takip Edilen Yöntem 67

Kaynakça 69

Takdim

Bu eser, Osmanlı Devleti'nin Bosna eyaletine bağlı Akhisar (Prusac) köyünde yetişmiş ve eğitimini kısmen İstanbul'da tamamlamış bir Osmanlı âlimi olan Hasan Kâfi Akhisârî'ye (ö. 1025/1616) aittir. Akhisârî, özellikle siyaset bilimi alanında yazdığı *Usûlü'l-hikem fî nizâmi'l-âlem* adlı çalışmasıyla tanınmıştır. Dil, mantık, kelam, fıkıh, usûl-i fıkıh ve biyografi gibi çeşitli alanlarda eserler vermiş olan Akhisârî, aynı zamanda Osmanlı medreseleri ve ilim çevrelerinde okutulan önemli metinlerin ihtisar ve şerhleri ile de dikkat çekmiştir. Yazarın, bu türden çalışmalarıyla eğitim müfredatını kolaylaştırıp yenilemeyi hedeflediği anlaşılmaktadır.

Tahkikli neşrini gerçekleştirdiğimiz *Ravzâtü'l-cennât fî usûli'l-i'tikâdât* ve şerhi *Ezhârü'r-ravzât*, Akhisârî'nin eserleri arasında ayrı bir yer tutar. Akhisârî daha önce kaleme alınan temel akait metinlerinde aklî ve naklî delillere eşit oranda yer verilmediğini tespit etmiştir. Bu eserlerden farklı olarak önce bu iki delil türü arasında denge kurduğu bir akait metni kaleme almış, sonra da bunun şerhini gerçekleştirmiştir. Akhisârî 1015 (1607) yılının Şevval ayında Akhisar'da tamamladığı *Ezhârü'r-ravzât* başlıklı şerhinde, Selef ve Ebû Hanîfe vurgusuyla dikkat çekmiştir. Yerleşik telif anlayışından farklı bir yaklaşımla hem Eş'arî-Mâtürîdî geleneğinin klasiklerine hem de Selef akidesi çizgisinde kaleme alınmış eserlere atıfta bulunduğundan, bazı çağdaş araştırmacılar tarafından Teymî gelenekle

irtibatlandırılmıştır. Bunun, Osmanlı eğitim sistemi içinde yetişmiş, müderrislik ve kadılık gibi görevlerde bulunmuş biri için alışlagelmişin dışında bir durum olduğunu söyleyebiliriz.

Ders kitabı niteliği taşıyan *Ezhârü'r-ravzât* müellifin, döneminde eğitim müfredatını kolaylaştırıp yenileyen çalışmalarının bir ürünüdür. Akait-kelam eğitimi açısından özgün içeriği ile temayüz eden bu eser Yusuf Bedir tarafından tahkik edilmiş, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) tarafından yayıma hazırlanmıştır. İlk defa müellif nüshasına dayalı ve ilmi kriterlere uygun bir şekilde gerçekleştirilen bu çalışma sayesinde eserin daha önceki neşirlerindeki temel ve tâli düzeydeki eksiklikler giderilmiştir. Yusuf Bedir'in çalışması, sadece müellif nüshasına dayanmakla kalmayıp, aynı zamanda yazara ait minhüvât notlarını içermesi ve eserin kaynaklarını tespit etmesi gibi noktalarda da ön plana çıkmaktadır. Ayrıca Bedir'in çalışmasında vurgulanması gereken bir başka nokta da yazarın Teymîlikle olan ilişkisini netleştirdiği inceleme bölümüdür. Bu bölümde Teymîlik iddiasına yönelik verilen cevaplar, eseri telif geleneği içindeki özel bağlamına yerleştirerek takdim edilmiştir. Muhakkikin kaleme aldığı bu bölüm özellikle bu bakımdan okunmaya değer niteliktedir.

Elinizdeki neşirde önce *Ravzâtü'l-cennât* metnine, ardından da şerhi olan *Ezhârü'r-ravzât*'ın tahkikli metnine yer verilmiştir. Bu düzenleme ile metnin müstakil olarak okunabilirliği sağlanmıştır. Temennim, bu çalışmanın İslam düşünce dünyamıza ve özellikle Osmanlı ilim ve düşünce geleneğinin anlaşılmasına katkı sağlamasıdır.

Doç.Dr. Yaşar Çolak
İSAM Başkan Yardımcısı

Önsöz

Hasan Kâfi Akhisârî'nin *Ezhârü'r-ravzât ft Şerhi Ravzâti'l-cennât* adlı bu eseri, kelamın birçok konusunu ve geleneğini kendine özgü bir üslup ve tasnif ile bir araya getirmiş bir ders kitabı hüviyetindedir. Aynı zamanda bu eser, özellikle içerdiği kendine has dinamiklerle döneminin Osmanlı düşünce dünyasına ışık tutacak hususiyetlere sahiptir. Bu çalışmanın ilgilenenler için faydalı olmasını ümit ediyorum.

Bu eserin hazırlanış ve yayım sürecinde birçok kişinin değerli katkıları bulunmaktadır. İlk olarak, 2015 yılında eserin müellif hattı yazmasından beni haberdar eden ve sonrasında bu eserin tahkikli neşrinin gerçekleştirilmesi için teşviklerini eksik etmeyen babam ve hocam Murteza Bedir'e teşekkür ediyorum. İkinci olarak, 2016 yılında İSAM VI. Uluslararası Tahkik Kursu'nda öğrencisi olma fırsatı bulduğum ve hem tahkik sürecinde hem de 2019 yılından itibaren yayım sürecinde çokça yardımı bulunan, 2021 yılından itibaren de bu çalışmanın editörlüğünü yapan Okan Kadir Yılmaz'a teşekkür ediyorum. Titiz bir çalışma ile eserin ilmî kontrolünü gerçekleştiren Münzir Şeyhhasan'a, inceleme kısmının ilmî kontrolüne katkıda bulunan Tuncay Başoğlu'na, İTNES kontrolünü gerçekleştiren Abdulnasır Hakîmî'ye, Arapça inceleme kısmının tercüme kontrollerini yapan Sait Kayacı'ya, yine titiz bir okumayla çalışmanın Türkçe inceleme kısmının son okumasını gerçekleştiren Mustafa Demiray'a ve sayfa tasarımı için Ali Haydar Ulusoy'a da teşekkürlerimi sunuyorum.

Eserin hem tahkik hem de inceleme bölümlerini çok büyük oranda İstanbul Şehir Üniversitesi'ndeki lisans yıllarımda tamamladım. Bu çalışmanın dirase bölümü, 2019 yılında sunduğum lisans bitirme tezimin gözden geçirilmiş halidir. Bu vesileyle, başta bitirme tezi danışmanım İshak Arslan olmak üzere İstanbul Şehir Üniversitesi Felsefe ve İslami İlimler bölümlerinden hocalarıma teşekkür ediyorum.

Son olarak, ricamı kırmayıp okumaları ve yorumlarıyla çalışmanın dirase kısmına katkı veren değerli arkadaşlarım Burak Veysel Erman ve Muhammet Emin Pilgir başta olmak üzere yanımda olan bütün arkadaşlarıma ve aileme, özellikle de değerli eşim Amine Nur'a teşekkürü bir borç biliyorum.

Çalışmanın bilhassa Osmanlı düşünce dünyasını anlama yolunda küçük de olsa değerli bir adım sayılmasını temenni ederim.

Yusuf Bedir
Üsküdar 2024